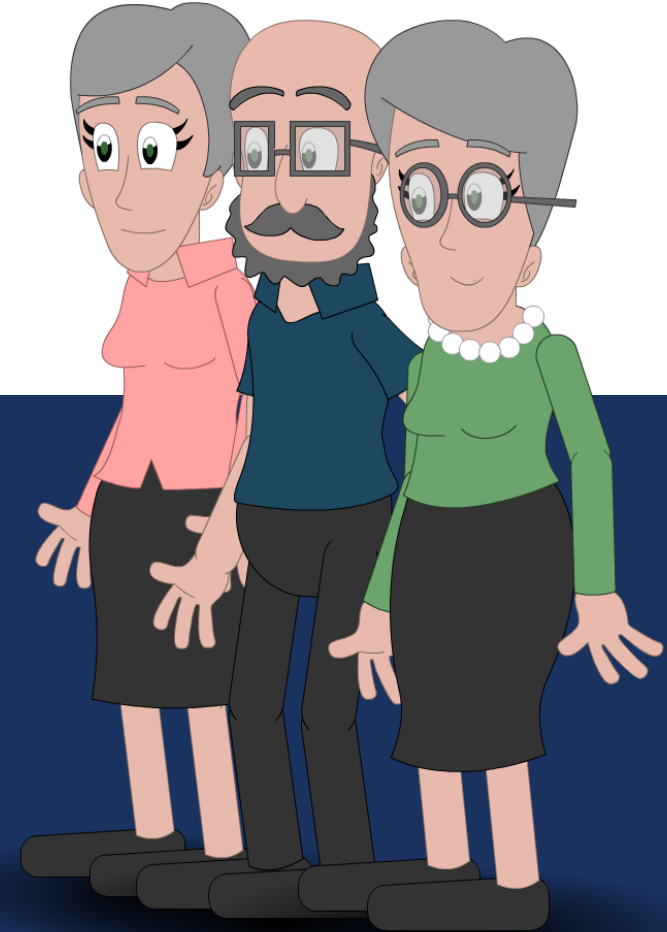

KOGNITIVE VANSKER OG PERSONLIGHETSENDRINGER

FAGKURS 12.12.19

AV PSYKOLOG, PHD JOHANNE BJØRNSTAD TONGA

FRAMBU

KOMPETANSESENTER FOR SJELDNE DIAGNOSER

EN HISTORIE

EN HISTORIE

- Miriam, 30 år
- Sjeldent kromosomavvik
- Bor i omsorgsbolig
- Personalet har merket en endring;
- Husker mindre
- Vanskeligere å snakke
- Mindre initiativ

DAGENS AGENDA

- Hva er kognitive vansker og hva er demens?
- Psykiske vansker ved kognitiv svikt
- Hva kan man gjøre?
- Veien videre

HVA ER KOGNITIV SVIKT?

- **Mulige symptomer på kognitiv svikt**
- Redusert mental kapasitet og tretthet
- Hukommelsesvansker
- Vansker med fortolkning av sanseinntrykk
- Oppmerksomhetsvansker
- Vansker med regulering av atferd og følelser
- Redusert tempo
- Reduserte problemløsningsevner og logiske evner
- Vansker med å bruke språk, å snakke og si riktige ting i situasjonen

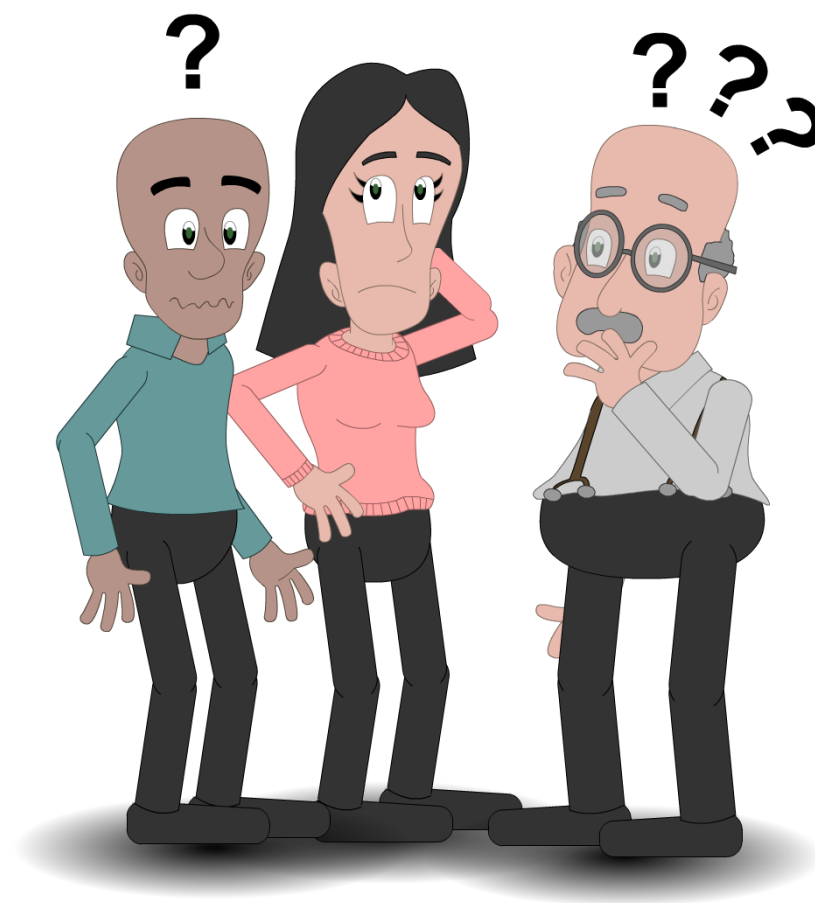

HVA ER DEMENS?

SYMPTOMER VED DEMENS

- Problemer med å utføre vanlige, dagligdagse oppgaver
- Språkproblemer, særlig med å huske navn på ting eller personer
- Oppmerksomhets- og konsentrasjonsproblemer
- Problemer med å huske tid og sted
- Svekket dømmekraft, for eksempel problemer med økonomi

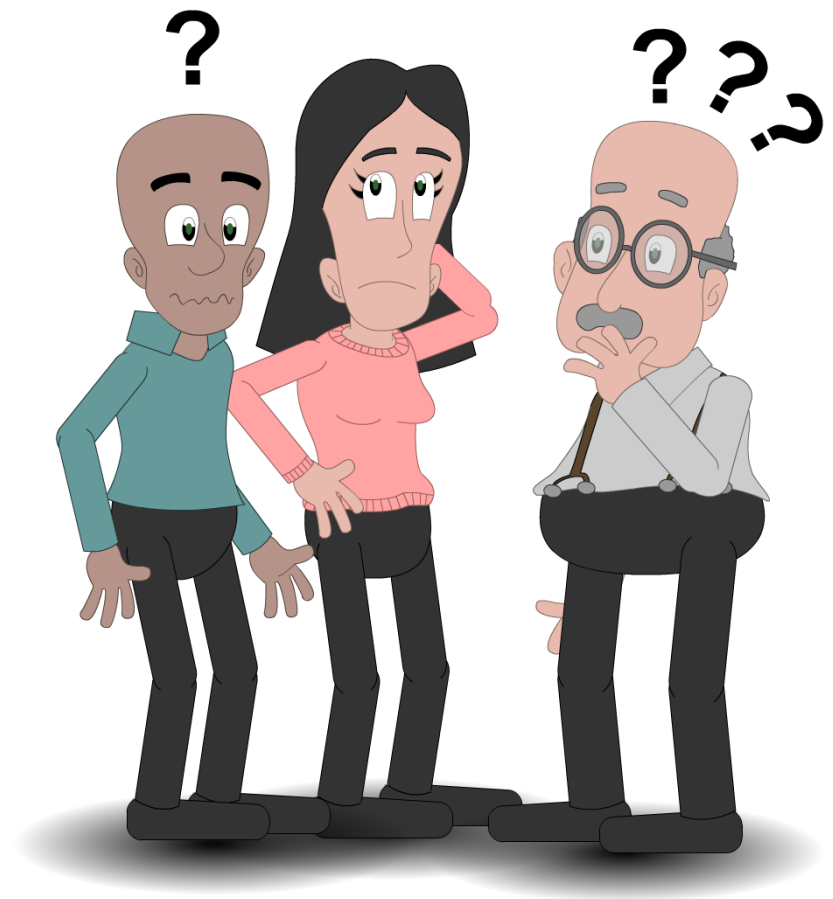
SYMPTOMER VED DEMENS

- Problemer med å utføre vanlige, dagligdagse oppgaver
- Språkproblemer, særlig med å huske navn på ting eller personer
- Oppmerksomhets- og konsentrasjonsproblemer
- Problemer med å huske tid og sted
- Svekket dømmekraft, for eksempel problemer med økonomi
- Hukommelsessvikt som påvirker arbeidsevnen
- Problemer med abstrakt tenkning
- Feilplassering av gjenstander
- Forandringer i humør
- Atferdsendringer
- Tap av initiativ og engasjement

SYMPTOMER I SENERE FASE

- Tap av personlig pleieferdigheter (ADL-ferdigheter)
- Tap av bevegelighet
- Episoder av depresjon
- Hallusinasjoner
- Vrangforestillinger

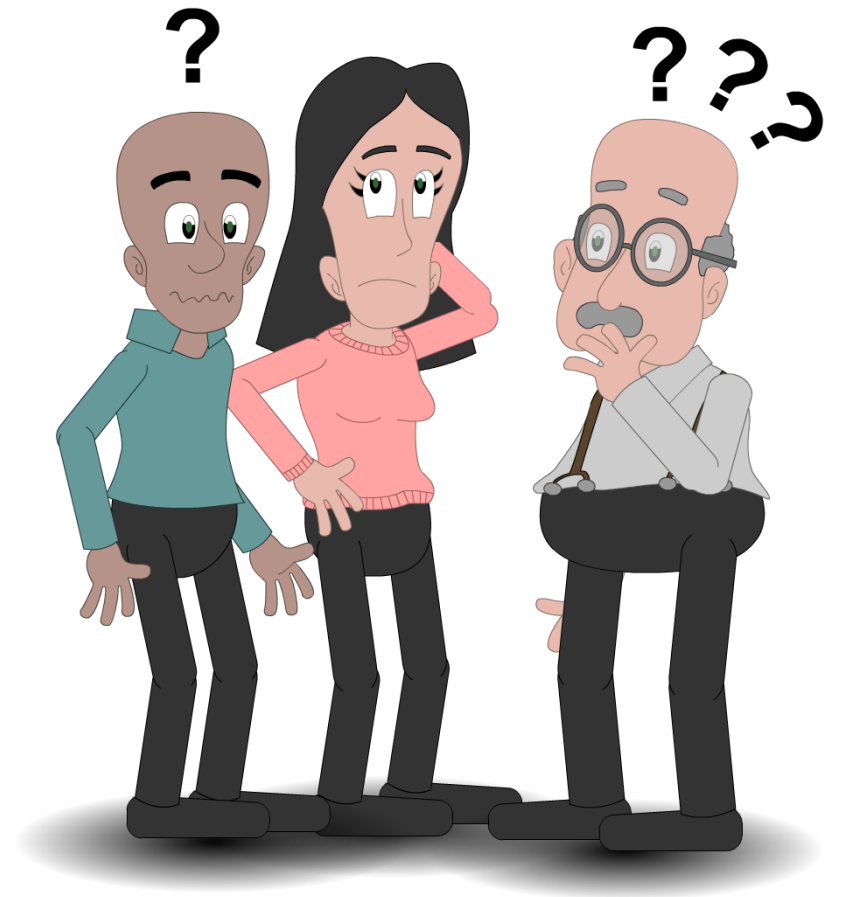
SYMPTOMER I SENERE FASE

- Tap av personlig pleieferdigheter (ADL-ferdigheter)
- Tap av bevegelighet
- Episoder av depresjon
- Hallusinasjoner
- Vrangforestillinger
- Frykt
- Skriking
- Inkontinens
- Verbal aggresjon
- Fysisk aggresjon

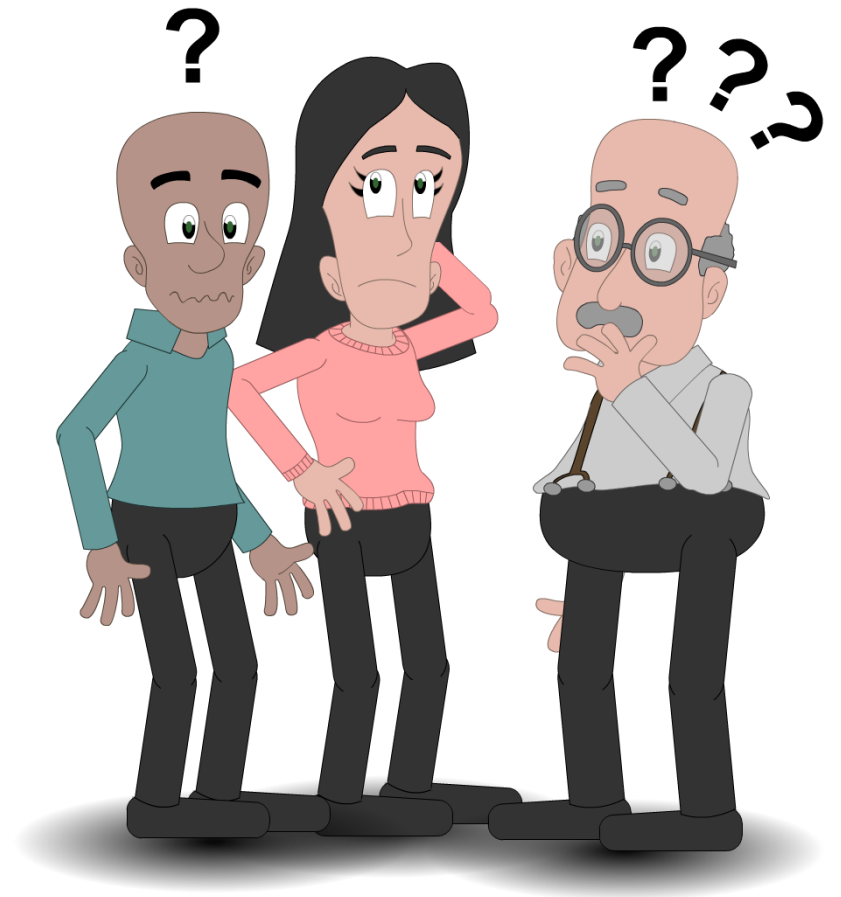
SYMPTOMER PÅ KOGNITIV SVIKT VED SJELDNE DIAGNOSER

- Glemsomhet (tap av korttidsminne, men intakt langtidsminne)
- Forvirring (f.eks. å sette klær på feil måte)
- Vanskeligheter med å følge mer enn en instruksjon
- Endringer i tale og språk (f.eks. gjentatte spørsmål)

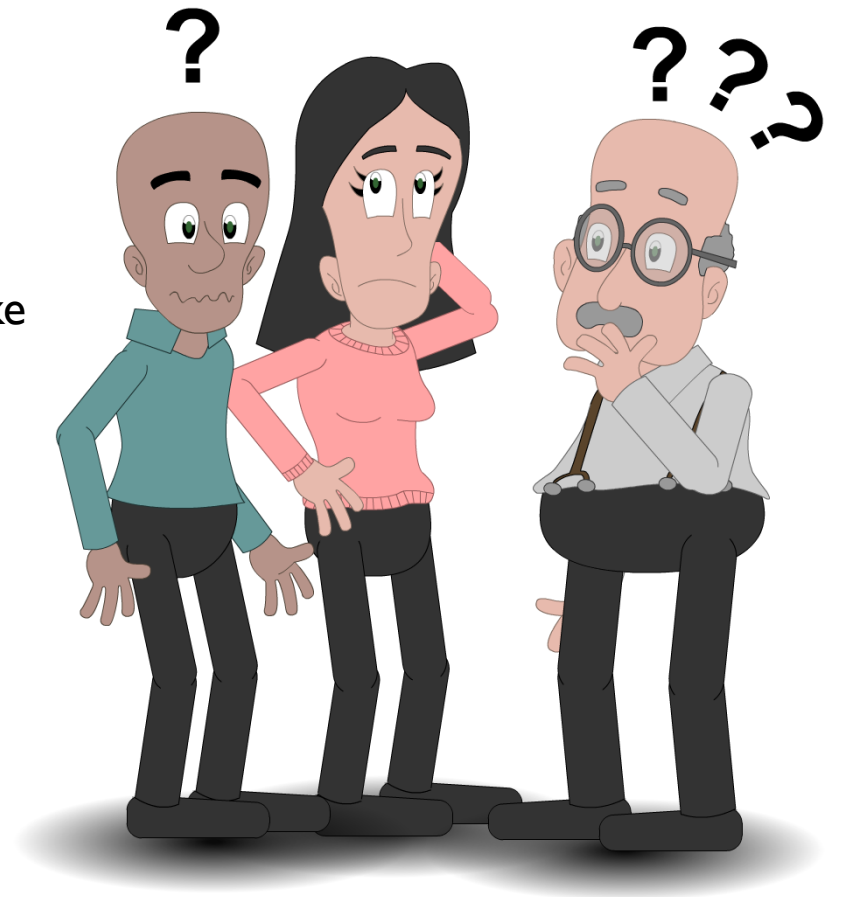
SYMPTOMER PÅ KOGNITIV SVIKT VED SJELDNE DIAGNOSER

- Endringer i søvn (f.eks. vandrende nattestid)
- Tap av ferdigheter (f.eks. ved bruk av telefon)
- Problemer med sosialt samvær
- Tap av selvtillit (f.eks. problemer med å gå på ujevne overflater)
- Økte tvangstanker (gjør ting om og om igjen)
- Endret personlighet (f.eks. mindre utadvendt)

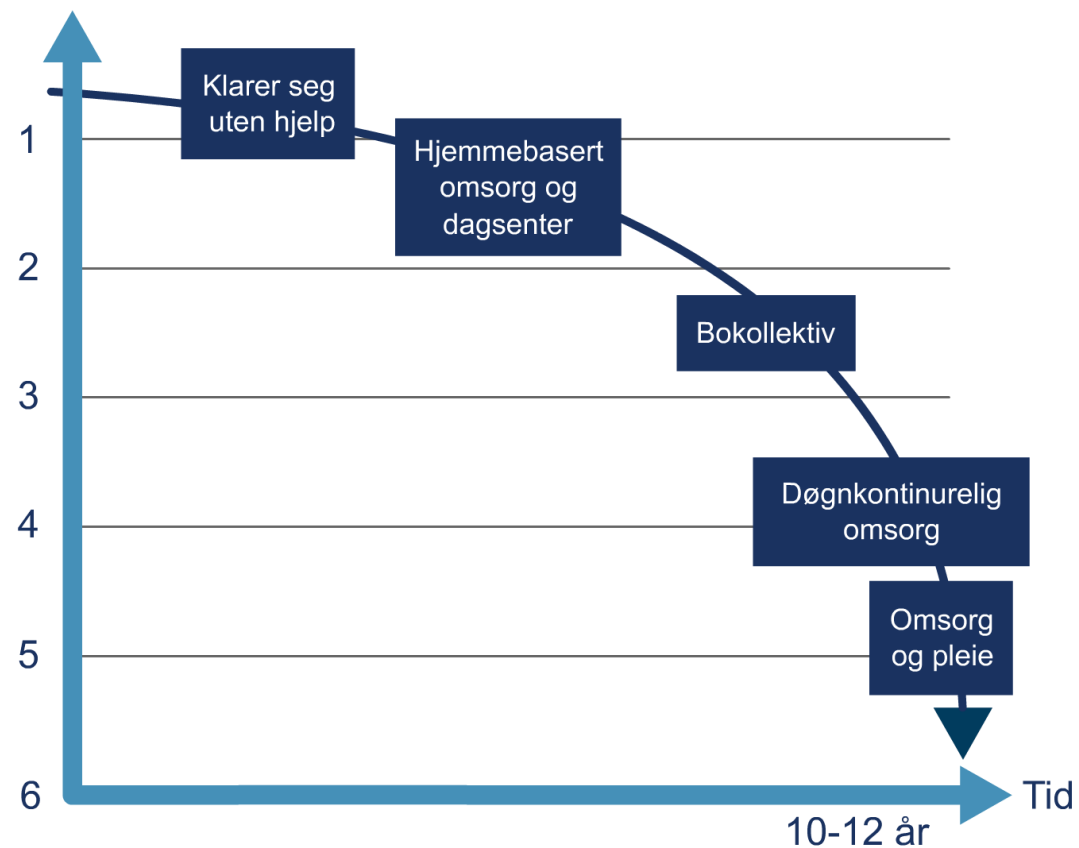
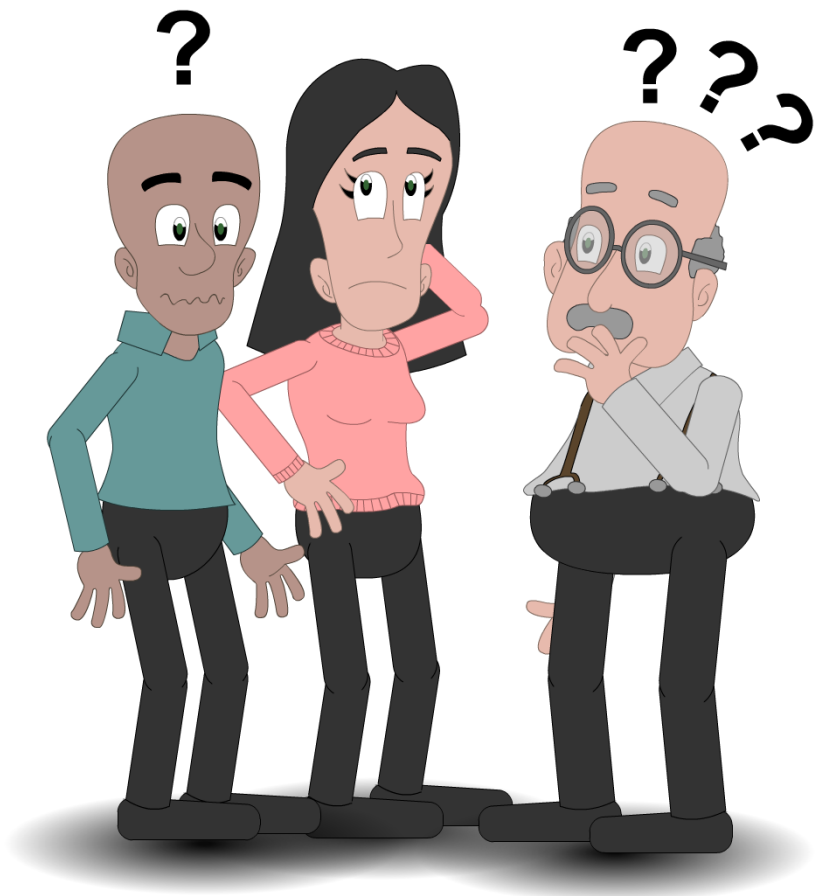

SYMPTOMER PÅ KOGNITIV SVIKT VED SJELDNE DIAGNOSER

- Problemer med balanse (f.eks. ustabil gange)
- Følelsesmessige vansker (f.eks. uforklarlig gråt/skriking)
- «Dekke over" (f.eks. sier beklager/bortforklarer når han/hun ikke kan huske noe)
- Visuelle hallusinasjoner
- Uforklarlige smerter i kroppen

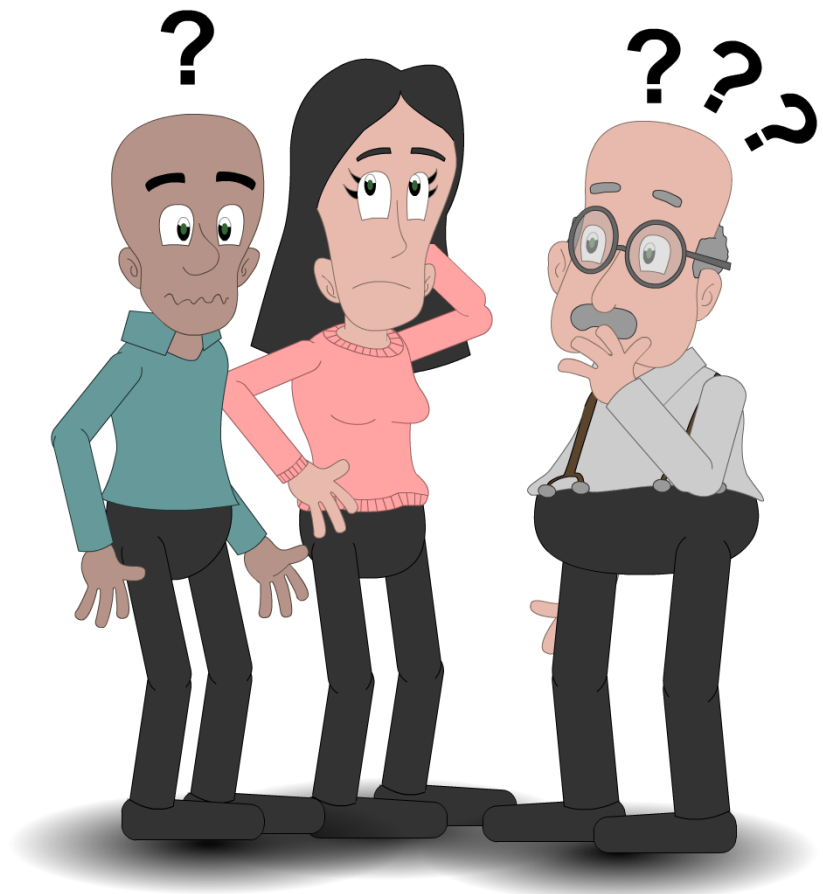

ET TYPISK DEMENSFORLØP

ALDRING VED SJELDNE DIAGNOSER

- Aldringsprosessen går raskere
- Økning i utviklingen av demenssykdommer i tidlig alder
- Aldringsprosessen kan starte tidligere hos personer med sjeldne muskeldiagnoser eller en nedsatt funksjonsnedsettelse
- Kognitiv svikt kan være en del av diagnosen eller kan oppstå senere i forløpet

DEMENS VED UTVIKLINGSHEMMING

Alder	Prosent med kliniske tegn på demens
30	2%
40	10-15%
50	33%
60	50-70%

<http://www.intellectualdisability.info/mental-health/articles/alzheimers-dementia-what-you-need-to-know,-what-you-need-to-do>

VEIEN VIDERE

- Lege har et hovedansvar for å sikre utredning og medisinsk oppfølging.
- Henvise til spesialister på sykehus
- Sammenlign med funksjon før funksjonsfallet

VEIEN VIDERE

- OBS! Symptomene på demens kan forveksles med andre årsaker til funksjonsfall:
- Depresjon
- Angst og tvangslidelser
- Psykose
- Forvirringstilstander
- Mangel på vitaminer
- Stoffskifteproblematikk
- Sansetap (syn og hørsel)
- Infeksjoner

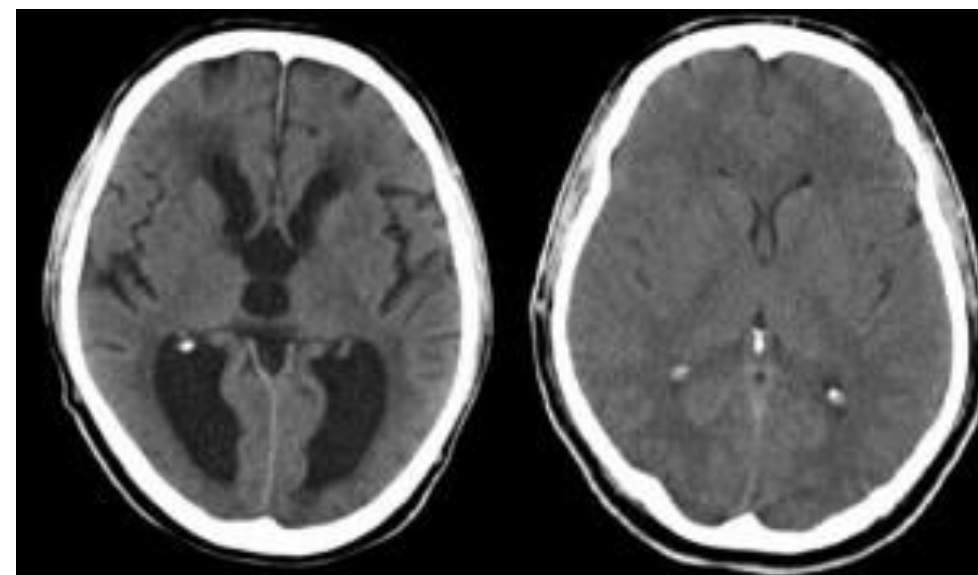
VEIEN VIDERE

- Spesialister: Kognitiv utredning
- Komparentopplysninger
- Bildediagnostikk – CT av hjernen
- Blodprøver (utelukke forhøyet kalsium, homocystein og ubalanse tyroideastoffskifte)
- Prøver for nevroborreliose, HIV, nevrosyfilis

VEIEN VIDERE

- Nevropsykologisk testing
- MR av hjernen
- Spinalpunksjon for analyse av biologiske markører
- Hjerne-SPECT (single photon emission tomography)

OPPGAVE

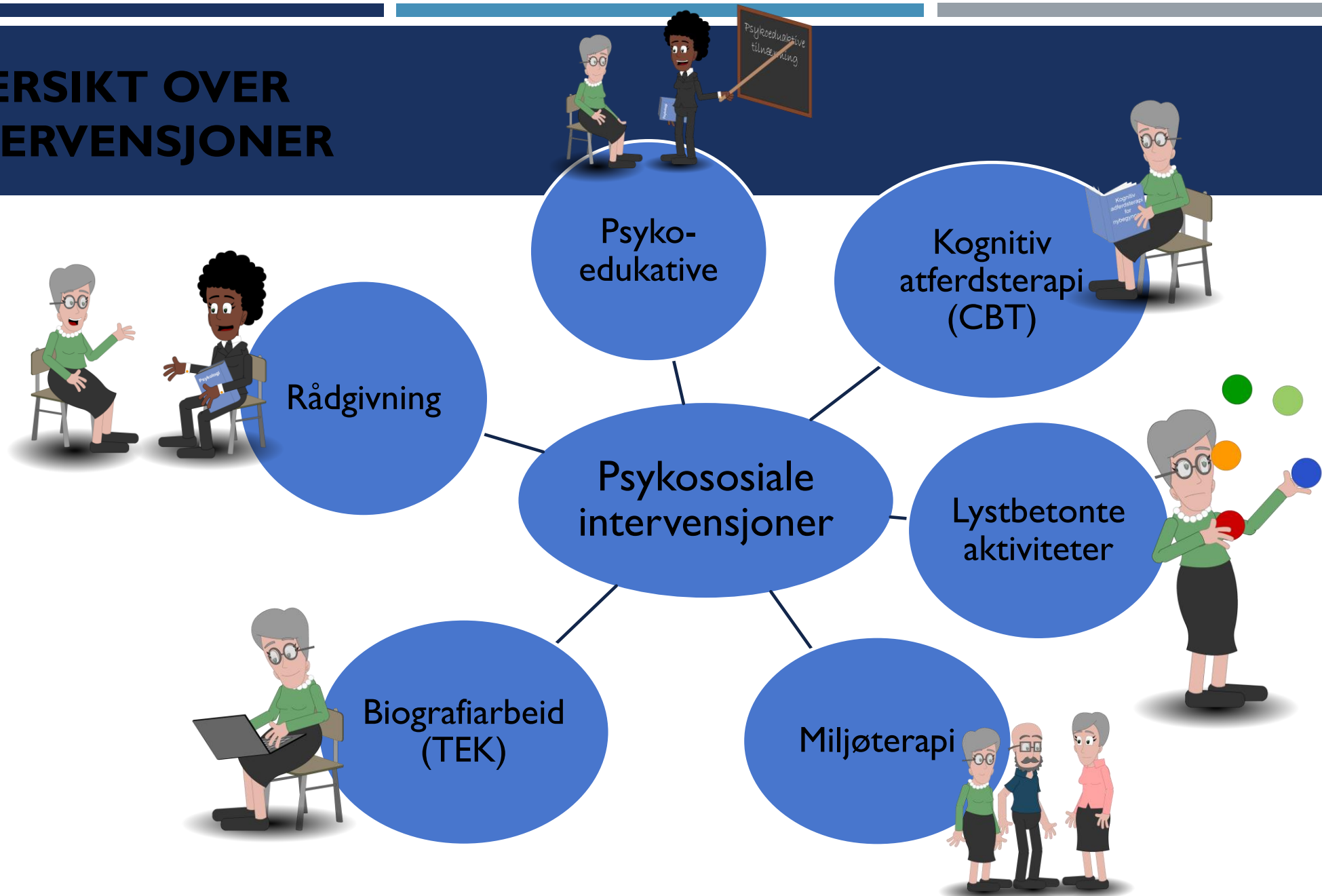

PSYKISKE LIDELSER VED KOGNITIV SVIKT

- Høyere risiko for depresjon
- Høyere risiko for angst
- Høyere risiko for nevropsykiatriske lidelser

OVERSIKT OVER INTERVENSJONER

FLEIP ELLER FAKTA

- «Det nytter ikke med miljøtiltak og terapi hvis man har kognitiv svikt, for personen glemmer uansett»

Vurdering av demens hos personer med utviklingshemming ved Seksjon habilitering for voksne (HAVO)

Behandlingsprogram, Habilitering for voksne (HAVO) - seksjon

Kjennetegn for demens kan for eksempel være problemer med hukommelse, oppmerksomhet og konsentrasjon. Personer med psykisk utviklingshemming har i utgangspunktet svekket funksjon og kan oppleve symptomer på demens tidligere enn hos personer som ikke er psykisk utviklingshemmet.

VEIEN VIDERE

[Forside](#) [Ofte stilte spørsmål](#) [Om oss](#) [Kontakt](#)

[HjerneHjelp.no](#)

Søk..

A+

A-

barn.hjernehjelp.no er en side om kognitiv svikt. Hva er kognitive funksjoner og svikt, hva fører det til og litt om hvordan vi kan hjelpe de som sliter med det. [Mer om hjernehjelp for barn..](#)

Kognitive funksjoner og svikt

Kognisjon betyr erkjennelse, og vi bruker det til å tilegne oss og bruke kunnskap.

En kognitiv svikt kan oppstå etter ulykker, sykdom eller forgiftninger. Våre kognitive funksjoner har med vår evne til tenkning, intellektuelle og mentale prosesser i hjernen å gjøre. Kognisjon betyr erkjennelse, og vi bruker det til å tilegne oss og bruke kunnskap.

- Vi mottar og bearbeider informasjon
- Vi husker og lærer
- Organiserer informasjon når vi tenker
- Bruker språk og kommuniserer
- Er oppmerksom. Denne funksjonen påvirker også de tingene som er nevnt over.

Hva skjer når det kognitive svikter?

Personskadeforbundet LTN har erfaring med mennesker som har fått kognitiv svikt etter en ulykke. I de tilfellene har hjernen utviklet seg normalt fram til den får en skade, det som faglitteraturen kaller ervervet hjerneskode. Traumatiske hjerneskode er en betegnelse for at skaden skyldes ytre påvirkning, altså at man har slått eller blitt slått i hodet.

Kognitiv svikt etter hjerneskode kan være en usynlig funksjonshemming. Personen kan se ut som før og kan kanskje også føre samtaler uten at man merker noe til at vedkommende

Om hjernen

[Om hjernen](#)

[Hjerneskode hos barn](#)

[Alvorlighetsgrad](#)

[Kognitiv svikt](#)

[Epilepsi](#)

[Sannheter](#)

[Medisinsk ordliste](#)

Utvikling

Familie & søsken

Hvem kan hjelpe

- Nasjonalforeningen for Folkehelsen
- Hjernehjelp for barn
- Statped.no

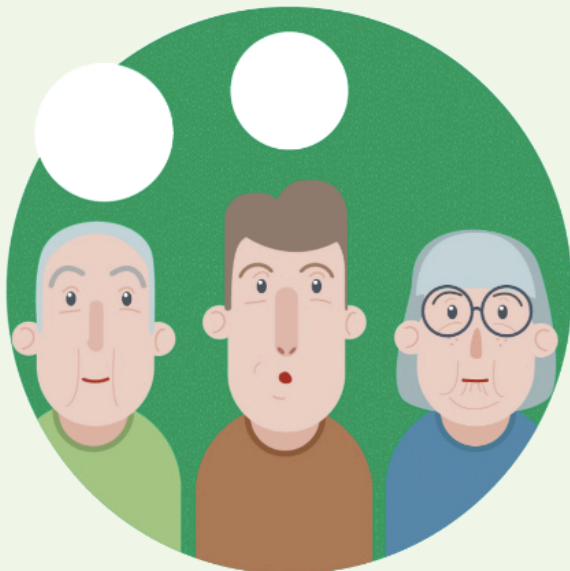
Få råd fra fagfolk om demens

Demenslinjen har spesialsykepleiere som kan svare deg.
Demenslinjen er åpen mandag til fredag kl. 09-15.

📞 **23 12 00 40**

✉ **E-post**

🔊 HVEM KAN FÅ DEMENS?

Alle mennesker kan få demens.

Det er mest vanlig at gamle mennesker får demens.

Personer som har Downs syndrom kan få demens tidligere enn andre.

Det er ingen sin feil at noen får demens.

En kan ikke få demens av andre.

<https://www.aldringoghelse.no/utviklingshemning/tilrettelagt-tekst-lett-å-lese/>

Aldring og helse

Nasjonal kompetansetjeneste

Logg inn

Søk

Aldring og helse

Demens

Når noen er død

Gammel og GLAD

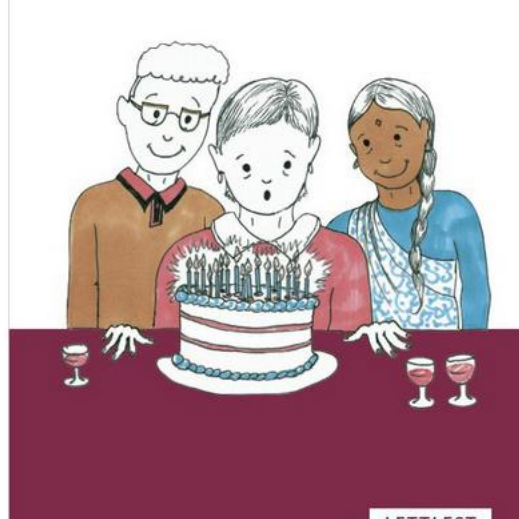

Aldring og helse
Nasjonal kompetansetjeneste

LETTLEST

Gammel og GLAD

Å bli ELDRE

Aldring og helse
Nasjonal kompetansetjeneste

LETTLEST

Å bli eldre

FORBEREDELSE TIL HELSESJEKK
FOR PERSONER MED UTVIKLINGSHEMNING

Aldring og helse
Nasjonal kompetansetjeneste

LETTLEST

Forberedelser til helsesjekk for personer med utviklingshemning

OPPGAVE

TAKK for
oppmerksomheten!

Ved spørsmål:
jbt@frambu.no